

Tyresö kommun
Socialförvaltningen
Helena Wiberg
Utredare

TJÄNSTESKRIVELSE

2018-09-14

1 (9)

Diarienummer

2017/SN 0087

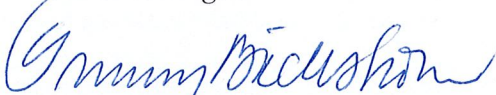
Socialnämnden

Utredning av ekonomiska förutsättningar för att inrätta en familjecentral i Tyresö kommun

Socialförvaltningens förslag till beslut till socialnämnden

- Informationen noteras.

Socialförvaltningen

Gunny Bäckström
T f förvaltningschef

Sammanfattning

Socialförvaltningen har under 2017 utrett förutsättningar för att starta en familjecentral i kommunen. Det framgick då att en familjecentral inte kan startas

inom ramen för befintliga resurser. På sammanträde den 27 december 2017¹ gavs socialförvaltningen i uppdrag att utreda specifika förutsättningar för att inrätta en familjecentral och uppskatta vilka ekonomiska resurser som skulle behövas för att inrätta en sådan.

Socialförvaltningens utredning visar att den nuvarande öppna förskolan är välfungerande och mycket välbesökt, varför en ny verksamhet kan komplettera denna. Då krävs såväl organisatorisk som ekonomisk samordning med barn- och utbildningsförvaltningen. Samlokalisering med landstingets verksamheter kan dock vara svår att få till.

En grov uppskattning av initiala och löpande kostnader inför en eventuell uppstart av familjecentral har gjorts. Kalkylen förutsätter att familjecentralen inte har en gemensam budget, utan att varje part har sin ekonomiska tillhörighet i respektive organisation. Uppskattningen beräknar de initiala kostnaderna till omkring en halv miljon kronor, medan de löpande kostnaderna bedöms ligga på närmare fyra miljoner kronor per år.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Socialförvaltningen utförde under 2017 en utredning kring vilka förutsättningar som fanns för att etablera en familjecentral i Tyresö kommun². Utredningen visade att berörda aktörer ställde sig positiva till att starta en familjecentral och att kunskaper kring sådan verksamhet finns hos personal i kommunen.

På sammanträde den 26 april 2017 gavs förvaltningen i uppdrag att utreda ytterligare vilka specifika förutsättningar som finns för att inrätta en familjecentral inom befintliga resurser. Utredningen³ visade då att kommunen i vissa delar driver verksamhet som kan beskrivas som familjecentralsliknande. Det framgick också att en förstärkning av befintliga resurser skulle krävas för att öppna en familjecentral.

¹ § 1119

² Socialnämndens sammanträde 2017-04-26 § 1035

³ Socialnämndens sammanträde 2017-12-20 § 1119

Uppdrag

På sammanträde den 27 december 2017⁴ gavs socialförvaltningen i uppdrag att utreda specifika förutsättningar för att inrätta en familjecentral i den form som familjecentral karaktäriserats som i tidigare utredningar. Förvaltningen gavs vidare i uppdrag att resonera kring vilka nyttor som en familjecentral kan bidra med, samt uppskatta vilka ekonomiska resurser som skulle behövas för att inrätta en sådan familjecentral.

Familjecentral

På en familjecentral är de fyra basverksamheterna mödrahälsovård, barnhälsovård, socialtjänst (med eller utan myndighetsutövning) och öppen förskola samlokaliserade. Verksamheterna bedrivs parallellt och i samverkan utifrån ett hälsofrämjande och förebyggande perspektiv. En familjecentral kan fungera som en mötesplats för föräldrar och barn, där ett samlat och lättillgängligt stöd från både kommunens och landstingens verksamheter kan ges.

En *serviceinriktad* familjecentral arbetar förebyggande och riktar sig till alla. Verksamheten grundar sig alltså på universell prevention, med riktade insatser som komplement. En *särskilt riktad* familjecentral vänder sig främst till socialt utsatta familjer. Verksamheten grundar sig på universell prevention, men har riktade insatser i en mer omfattande utsträckning⁵.

Organisatoriska förutsättningar

Samverkan

Tidigare utredningar och erfarenheter från andra kommuner har visat att samverkan och samlokalisering med landstinget kan försvåras då landstingets verksamheter vanligtvis inte tilldelas utökade resurser inför upprättande av familjecentraler.

Tidigare utredningar har pekat på att det lokala samarbetet med landstinget i vissa delar är personbundet, och att samverkan med vårdcentralerna i kommunen skiljer sig därför åt något. Ett visst intresse för samarbete har tidigare uttryckts från Bollmoras barnvårdscentral (en av de två BVC-

⁴ § 1119

⁵ *Familjecentraler, kartläggning och kunskapsöversikt*. Socialstyrelsen, 2008, s.32-35.

mottagningar som kommer att finnas kvar i Tyresö⁶). Mödravården har uttryckt att det finns svårigheter för samlokalisering, men även uttryckt intresse för andra former av samverkan utan samlokalisering.

I dagsläget driver resursenheten⁷ en öppen förskola i kommunen, som är lokaliserad i centrumområdet tillsammans med övriga delar av resursenheten. Barn- och utbildningsförvaltningen finansierar de två förskollärare som arbetar heltid på öppna förskolan, men socialförvaltningen bekostar lokal. Samordning med barn- och utbildningsförvaltningen är nödvändig både avseende rekryteringskostnader, lönekostnader (se bilaga 1, budgetkalkyl familjecentral) och lokalkostnader vid eventuell uppstart av en familjecentral i kommunen. Samordning med barn- och utbildningsförvaltningen har inte förekommit kring eventuell uppstart av familjecentral i nuläget.

Lokalisering och tillgänglighet

I dagsläget finns ingen tilltänkt lokal för placering av familjecentral. Inget ställningstagande kring huruvida en eventuell familjecentral skulle vara serviceinriktad eller särskilt riktad har heller gjorts. Den öppna förskolan som drivs i dagsläget är serviceinriktad och centralt lokaliserad, och så välbesökt att personalen vissa dagar får neka besökare på grund av fulla lokaler. I övrigt fungerar verksamheten mycket bra. Granängsringen är en föreslagen placering för en kompletterande, mer riktad verksamhet som samtidigt kan nå fler.

Ekonomiska förutsättningar

Socialförvaltningen har tagit fram en beräkning som *grovt uppskattar* de ekonomiska förutsättningar som finns när det gäller att starta en familjecentral i kommunen. Kalkylen förutsätter att familjecentralen inte har en gemensam budget, utan att varje part har sin ekonomiska tillhörighet i respektive organisation. Det kräver en tydlig styrning, och tillräckliga resurser från respektive organisation för en hållbar samverkan.

⁶ BVC på Aleris vårdcentral stänger den 1 juni, se <https://www.aleris.se/har-finns-vi/tyreso/aleris-varldcentral-tyreso/>

⁷ Resursenheten ingår i verksamheter kommunal regi och samordnar förebyggande, tidiga, stödjande och behandlande insatser för familjer med barn i åldrarna 0-20 år

Om vidare intresse finns för att starta upp en familjecentral bör förstudie och effektanalys göras i samarbete med samtliga berörda parter.

Uppstartskostnader

Den grova uppskattningen av de initiala kostnaderna för uppstart uppgår till ungefär en halv miljon kronor. Uppskattningen som gjorts innefattar endast de initiala kostnader som kommunens egna verksamheter förutsätts ha, och delas alltså inte med landstinget. Barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen bör gemensamt besluta specifik fördelning innan eventuell uppstart.

UPPSTARTS-KOSTNADER				
Möbler			antal	å-pris
	skrivbord till personal	10 000 kr	4	2 500 kr
	kontorsstolar	10 000 kr	4	2 500 kr
	skärmar	12 000 kr	4	3 000 kr
	runda bord	6 000 kr	2	3 000 kr
	möbler till mötesrum	25 000 kr		
	projektor / AV utrustning	30 000 kr		
	Matbord, plus stolar för lunchrum 4-6 personer	18 000 kr		
	soffa	10 000 kr		
	gardiner	5 000 kr		
	mattor	20 000 kr	8	2 500 kr
	leksaker	200 000 kr		
	startkonferens	80 000 kr	4	20 000 kr
	Rekrytering personal/övrigt	40 000 kr		
SUMMA UPPSTARTS-KOSTNADER		466 000 kr		

Löpande kostnader

De löpande kostnaderna har uppskattats till närmare fyra miljoner kronor/år, varav personalkostnaderna uppgår till ungefär tre miljoner. En ungefärlig fördelning av personalkostnader mellan barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen framgår av budgetkalkyl familjecentral, bilaga 1.

LÖPANDE KOSTNADER	(kr)	antal	per anställd
Personal	2 655 685 kr		
Fortbildning, konferens	16 000 kr	4	4 000 kr
Övrigt personalberoende rörlig	240 000 kr	4	60 000 kr
Hyra	750 000 kr		
Städning	75 000 kr		
SUMMA LÖPANDE KOSTNADER	3 736 685 kr		

Eftersom ingen tilltänkt lokal för placering av familjecentral finns i dagsläget innebär beräkning av hyreskostnader en grov uppskattning. Hyreskostnaden bör delas mellan kommun och landsting, och dessutom mellan berörda förvaltningar. En överenskommelse om den specifika fördelningen bör göras innan eventuell uppstart.

Uppstart av en familjecentral skulle vidare innebära ökade administrativa kostnader för förvaltningens resursenhet, vilket inte åskådliggörs i aktuell beräkning.

Förväntade nyttoeffekter för socialtjänsten i Tyresö kommun

Vinster med samlokalisering förväntas vara dels ökad tillgänglighet av service och stöd till barnfamiljer, och dels möjligheten att med flera verksamma professioner tidigt förebygga, uppmärksamma, ge rätt stöd till eller slussa vidare de familjer som behöver det. Syftet med en familjecentral är således att genom ett förebyggande arbete bryta negativ utveckling inom barnfamiljer i ett tidigt skede. På så sätt kan riskerna för att barn och unga utvecklar ohälsa eller utanförskap minskas, men familjecentralen kan verka för en god hälsa hos både föräldrar och barn.

Någon socioekonomisk beräkning för de eventuella vinsterna av en familjecentral i Tyresö kommun på lång sikt har inte gjorts. Det är svårt att bevisa effekterna av förebyggande arbete på lång sikt. Få eller inga utvärderingar av familjecentralernas verksamheter har gjorts som ur ett långsiktigt perspektiv belyser familjecentralernas effekt för barnen och deras föräldrar. De uppföljningar som gjorts fokuserar främst på samverkansformen eller deltagares upplevelser. Däremot har Socialstyrelsen lyft fram att familjecentralernas öppna och tillgängliga verksamheter uppskattas av besökande föräldrar⁸.

Nyköpings kommun har gjort en utredning som belyser samhällsekonomiska vinster med familjecentralen ur ett långsiktigt perspektiv⁹. Utredningen visar att den specifika familjecentralen som utreds redan efter åtta år nått så kallat ”break

⁸ Socialstyrelsen, 2008: *Familjecentraler, kartläggning och kunskapsöversikt*

⁹ [https://www.landstingetsormland.se/PageFiles/32313/Familjecentralen%20-%20en%20social%20investering%20f%C3%B6r%20att%20fr%C3%A4mja%20barns%20h%C3%A4lsa\(232452\)_TMP.pdf](https://www.landstingetsormland.se/PageFiles/32313/Familjecentralen%20-%20en%20social%20investering%20f%C3%B6r%20att%20fr%C3%A4mja%20barns%20h%C3%A4lsa(232452)_TMP.pdf)

even”, räknat på att familjecentralens besökare ligger på uppskattad riksnormalitet (12,8 %) vad gäller sannolikheten för utanförskap. Utredningen poängterar samtidigt att kostnader för förebyggande socialt arbete betraktas som investeringar snarare än kostnader. Vidare finns forskning som visar att föräldrastöd i form av exempelvis föräldrastödsprogram (såväl riktade som universella) är en lönsam satsning¹⁰. Föräldrastöd i form av selektiva föräldrastödsprogram beräknas betala sig själv efter ungefär ett år. En familjecentral kan fungera som en plattform för olika typer av föräldrastödsprogram, integrationsinsatser eller andra förebyggande insatser som syftar till att förebygga utanförskap och ohälsa och på så sätt ge effekt över tid.

Tidigare utredning har visat att den kommunala öppna förskolan i Tyresö är en mycket populär och välbesökt öppen förskola. Vid flera tillfällen har det inneburit att personalen avvisat besökare på grund av fulla lokaler, trots att verksamheten begränsat målgruppen sedan januari 2018. Eftersom Tyresö är en växande kommun kan verksamhet som kompletterar den nuvarande öppna förskolan på ett eller annat sätt med stor sannolikhet vara nödvändig. Om inte någon kommunal verksamhet planeras kan samarbete med frivilliga organisationer vara ett alternativ.

Risakanalys

Socialförvaltningen bedömer det som mycket sannolikt att det finns svårigheter att hitta samarbetspartners som är intresserade/har möjligheter att samlokalisera sig med kommunen. Konsekvensen av detta skulle vara att en familjecentral i enlighet med aktuell definition inte kan startas upp i kommunen.

¹⁰ Folkhälsomyndigheten: *Föräldrastöd – är det värt pengarna? Hälsoekonomiska analyser av föräldrastödsprogram*

Risikanalys

Nr	Risk	S (1-5)	K (1-5)	R=S*K
1	Svårt rekrytera personal med rätt kompetens	2	2	4
2	Ekonomiska resurser saknas	4	5	20
3	Högre kostnader än förväntat	4	5	20
4	Lokaler saknas	3	5	15
5	Svårigheter att hitta samarbetspartner	4	5	20

Konsekvens	Sannolikhet				
	1	2	3	4	5
1	1	2	3	4	5
2	2	4	6	8	10
3	3	6	9	12	15
4	4	8	12	16	20
5	5	10	15	20	25

	Kan accepteras
	Bör bevakas
	Åtgärdas/hanteras

Socialförvaltningen ser också en risk att familjecentralen skulle generera högre kostnader än beräknat, bland annat eftersom endast en grov beräkning utan tillämnad lokal har gjorts. Om det skulle visa sig svårt att rekrytera personal kan också kostnader för personal öka.

Slutsatser

Samverkan med såväl landstinget som barn- och utbildningsförvaltningen är en central förutsättning för att kunna starta upp en familjecentral.

Socialförvaltningen ser att det kan finnas svårigheter att hitta samarbetspartners från landstinget som är intresserade/har möjligheter att samlokalisera sig med kommunen. Barn- och utbildningsförvaltningen har ännu inte involverats i frågan. Det finns heller ingen tilltänkt lokal i dagsläget.

Den öppna förskolan är i dagsläget mycket välbesökt och fungerar bra. En kompletterande verksamhet som samtidigt kan nå fler skulle exempelvis kunna förläggas till Granängsringen.

Socialförvaltningen har *grovt uppskattat* de ekonomiska förutsättningarna för att starta en familjecentral. Den grova uppskattningen av de initiala kostnaderna för uppstart uppgår till ungefär en halv miljon kronor, medan de löpande

kostnaderna har uppskattats till närmare fyra miljoner kronor/år. Kalkylen förutsätter att familjecentralen inte har en gemensam budget, utan att varje part har sin ekonomiska tillhörighet i respektive organisation.

En familjecentral kan fungera som en arena för samverkan och en plattform för olika typer av förebyggande insatser som syftar till att förebygga utanförskap och ohälsa och på så sätt ge nyttoeffekter för socialtjänsten över tid. Den nuvarande öppna förskolan är sannolikt i behov av kompletterande verksamhet framöver, med tanke på att Tyresö kommun ständigt växer.